

V Ljubljani, v četrtek, dne 31. oktobra 1912.

Naročnina za Avstroogrsko: 1/4 leta K 2.— 1/2 leta K 4.— celo leto K 8.— za inozemstvo: " " 2 50 " " 5.— " " 10.—		Uredništvo in upravništvo: Frančiškanska ulica šte. 12. Naročnina za Ameriko znaša celoletno 3 dolarje.		Oglasnina za 6 krat deljeno petitno vrsto enkrat 20 vin. — Pri več- kratnih objavah primeren popust.
Leto II.	Posamezna številka 18 vinarjev.	Na naročila brez denarja se ne ozira.	Naročnina za dijake in vojake 6 kron.	Štev. 44.
Vsak naročnik dobi letos jeseni brezplačno in poštne prosto ilustrovan koledar za l. 1913. Za vsak pol leta plačane naročnine pa ima vsak naročnik pravico do ene slike Prešerna, Jurčiča, Gregorčiča ali Aškerca, če plača 40 vin. za ovoj in poštino.				

Vojna na Balkanu.

1. Bolgarski kralj Ferdinand pripenja ranjencu hrabrostni križec. 2. Bolgarska žena, bojevnica za osvo-
 bojenje Macedonije: Krista Petkova. 3. Visoke gore v Novem Pazarju. 4. V srbski vasi po opustošenju,
 Turki so vse oropali ter pobili tudi žene in otroke. 5. Turške grozovitosti: Turki z odrezanimi glavami Srbov.

Po posebnih slikah za Slov. Ilustrovani Tednik.

MANICA KOMANOVA.

Na pokopališču.

1.

Med tihimi gomilami
pogosto jaz hodévam,
spoménike preštevam
vseh onih, ki že tu leže
in večno — srečno spanje spe.

2.

Od dražih rajnih, ki jih tu
pokriva grob cvetoči,
le plitva prst nas loči.
V obližju z njimi smo takó —
in vendar daleč — ah — kakó!

3.

Vse, kar vrh zemlje giblje se,
je polno slepih strasti,
udano žitja slasti.
Z obilo križi nad seboj
bori se za obstanek svoj.

4.

A oni tu pa spé sladko
brez želj, brez hrepenenja,
kaj mar jim boj življenja,
ki bijemo ga dan na dan —
ta boj je zanje že končan.

5.

Kedo bi bal se in čemu
prostora, ki edini
v prerevni solz dolini
miru mu blaženega da,
ki svet ga šumni ne pozná.

6.

Zato pa med gomilami
pogosto jaz hodévam,
spoménike preštevam
vseh onih, ki že tu leže
in večno — srečno spanje spe.

DR. VELIMIR DEŽELIČ:

V službi kalifa.

Zgodovinski roman iz časov hrvatske telesne straže
v Španiji. Z dovoljenjem pisateljevim prevél Sta-
rogorski.

— To vem, zakaj tudi naše šole so
polne latinskih klasikov in mi cenimo Vir-
gila in Cicerona, Horacija in Plinija, dasi-
ravno so bili pogani.

— Ná, vidiš — reče stavec zadovoljno
kimaje z glavo. — Tako se sme tudi
učiti iz Talmuda in Kabale in iz njiju
luščiti bisere modrosti. Razumeš?

— Razumem — odvrne Strezinja.

— Dobro, da priznavaš. Znano ti naj-
brž bo, da se deli raj v sedem krogov,
ki se dvigajo eden nad drugim in imajo
dolbino v podobi čolna s sedmimi krogi,
po katerih krožijo ognjene reke. Veš
morda tudi, da gospoduje nad takim kro-
gom po eden zloben duh. A vsem tem
satanom Šedimom, Seirimom, je glava in
kralj S'mael, njegova žena pa je Lilita
ali kača. In S'mael in Lilita in vsi zli du-
hovi težijo samo za enim, kako dove-
dejo v svet cesarstvo smrti in vlado
kaosa. Bog je dovolil veliko oblast zlim
duhom nad ljudmi in ti obkrožajo vse
ljudi in hrepene po njihovi krvi. Ne go-
spoduje pa satan samo zlim duhom, nego
on preganja Ruahom Thesalitom, duhom
zablode, tudi pobožne in dobre ljudi. Zato
treba, da se znamo čuvati zaslede pekla.

Strezinja se je jezil nad Gabirom, ker
mu je ta to pripovedoval, zakaj vse to
mu je bilo znano. Njegova nevolja se mu
je jasno zrcalila na licu. To je opazil Ga-
bir in dejal:

— Zdi se mi, da ti moje besede ne
ugajajo.

— O, to ne, nikakor ne.

— Ali jaz vidim, da ti ne ugajajo.

— Niti tega ne morem reči.

— Zakaj si pa tako nabral ustnice?
Strezinja odvrne:

— Ker me že izprašuješ, zakaj bi ti
ne povedal. Vse to, kar mi pripoveduješ,
ni nič novega. Vse to sem se učil in ni-
sem prišel zato k tebi, da me poučuješ o
Libiti in Smaelu, nego zato, da me po-
učiš o tajnosti svoje znanosti.

— Katerimi? — vpraša jezno Gabir.

— O tajnostih, o katerih pravijo, da
so ti znane.

— In kakove so tiste tajnosti, o ka-
terih pravijo, da so ti znane?

— Pravijo, da si našel kamen mo-
drosti, da umeš delati zlato, da imaš pi-
jačo življenja, pijačo, ki oživlja starce in
jih dela večno mlade.

— Vse to pravijo, da imam?

— Pravijo.

— In ti želiš, da te vse to naučim?

— Želim.

— Zato si tudi prišel?

— Da.

— In ti misliš, da ti bom jaz vse te
tajnosti takoj eno za drugo pokazal, re-
cimo tako v teku treh ur? Ti misliš, da
ti pokažem v tem času kamen modrosti in
ti vso ono znanost vlijem z lijakom v glavo?

— To ravno ne mislim, ker vem, da
ni nobeno delo brez truda.

— Torej priznavaš, da ti tudi jaz ne
morem takoj nuditi vsega tega, kar sem
pridobil tekom let mučnega dela?

64 let stavec: Martin Jelovšek ob svoji osem-
desetletnici v Ljubljani.

— Priznavam.

— In zakaj se potem srdiš na me,
ker ti nisem takoj začel govoriti o tem,
kar te zanima.

— Ne srdim se, nego čudim se, ker
mi govoriš o stvarih, ki ne spadajo v to reč.

— Ali jaz ti pravim, da spadajo —
reče stavec in pogleda Strezinjo s pogledom
polnim izzivanja. Tega pogleda mladeč ni
mogel zdržati.

— Mladeč — reče nenadoma Gabir
in ga prime s svojo rmeno, suho roko. —
Ti želiš, da urno pridobiš vse in da ti pri-
nesem znanost, kakor na krožniku, znanost,
radi katere sem delal mnogo dni in noči.
Dneve in noči sem preživel v laboratoriju,
trpel žejo in glad, in čestokrat me je popa-
dala vročnica. Nesrečnik, cvet modrosti je
na visoki gori in ako ga hočeš doseči, mo-
raš se potruditi.

— Zelo težko mi opisuješ pot modrosti.
Strah me je.

— Ako te je strah, potem je bolje,
da se vrneš. Samo hrabrim, samo neustra-

šenim odkriva velika majka svoje skriv-
nosti. Spomni se na Pitagora, na Platona,
spomni se na Apolonija od Thijane...

Strezinja se stresla pri tem imenu.

— Ne spominjaj me tega strašnega
človeka. Kristijan ne sme slišati tega imena,
da bi se ga ne spomnil z gnusom.

— In kaj je zakrivil ta ubogi človek?

— Bil je goljuf in nasprotniki krščan-
stva so izmislili o njem čudne stvari, samo
da z njegovim imenom zatemne našega
Gospoda.

— Oprosti. Nisem hotel žaliti tvoje
versko čustvo. Spomnil sem se ga, da ti
privabim pred oči tajinstvene, mistične po-
jave, ki se združujejo z njegovim imenom.
Hotel sem te opozoriti, da je v naših te-
lesih tajinstvena moč, katere navadni
zemljan ne ve uporabiti in katere so silno
mogočne v onem, ki je pozna. Ti še sedaj
nimaš pojma, kaj se pravi bratiti se z
zvezdami, visoko nad tem vrhom smrti,
katerega imenujemo zemljo. Ti še ne veš,
kaj pomeni leteti po vsemirju v nočni temi,
kakor ognjeni vozovi. Tvoje oči niso va-
jene gledati in občudovati in spoznavati.
Krt rije zemljo, a ne briga se za solnce.
Ti si gluha za glazbo eterskih sfer, ker še
se tvoj duh ni napil vode brezsmrnosti.
Preveč ti je tvoj duh privezan na okove
iz ilovice, iz katere je ustvarjeno telo.
Ali ko se nekoč rezpneš do višjega člo-
veka, tedaj boš začutil sijaj neminljivih
moči. Tedaj ti ne bo žal, da so ti krva-
vele roke, da si trpel žejo in glad, da si
tako hrepenel k zvezdam. Razumel boš v
božanskem snu govor nevidljivih bitij in
se razgovarjal s čistimi duhovi, ki nas ob-
krožujejo in govoril boš s sencami davno
umrlih ljudi. Plato in Homez, Cezar in
Aleksander Macedonski bodo tvoji tovariši
pri delu, kakor sem ti danes jaz. Imel boš
moč, da zavladaš drugim in to, kar napo-
veduješ v mislih kateremu človeku, bo ti
storil. S svojim pogledom boš razorožil
razbojnike, ako bi navalili na te in samo
tvoj pogled, samo beseda zadostuje, da ti
bodo sluge. Ali ti ugaja to?

— Ej, kaj mi vse govoriš — odvrne
Strezinja. — To je več, kakor si morem
misliti. To je več, nego da umem delati
zlato, ali da imam kamen modrosti.

— In glej, vse to te naučim, ali le
pod enim pogojem.

— Katerim?

— Da slepo poslušáš svojega učitelja
in da se mu pokoravaš, obljubljaš?

— Obljubljam!

— Obljubi mi, da se ne boš ničesar
bal, da boš stopal neustrašeno naprej, in
naj se zgodi karkoli. Obljubi, da boš
vedno močan in stanoviten.

— Obljubljam!

— Obljubljaš li, da tvoje ustne ne
pokusijo več nobene mamljive pijače in
da piješ samo vodo.

— Obljubljam!

Martin Jelovšek. Mož, čigar slika prinaša danes naš list, je slavil dne 27. t. m. svoj osemdeseti rojstni dan. Rodil se je v Ljubljani leta 1832. Po svojem šolanju je vstopil po volji svojega očeta in vsled veselja, ki ga je gojil do Guttenbergove umetnosti v uk dne 6. decembra 1848, v tedanjo »Gubernijalno tiskarno« Rozalijske Eger, v kateri je deloval kot črkostavec 21 let. Imel je tedaj sovrstnika g. Antona Kleina, poznejšega lastnika imenovane tiskarne. Z veseljem se spominja te dobre in ugledne hiše in s hvaležnostjo dobrega in večjega vodje tiskarne g. Karla Bevkmana. — Nato je vstopil v tiskarno g. Janšiča v Mariboru, kjer je tedaj izhajal trikrat na teden »Slovenski Narod« in katerega »metteur-en-pages« je bil g. Jelovšek. Takrat so ta list izdajali dr. Rapoc, Skaza in Tanšič; tudi dr. Vošnjak in župnik Trstenjak sta bila »Slov. Narodu« desna roka, g. Jelovšek pa odgovorni urednik. Ti gospodje so pozneje osnovali akcijsko družbo in svojo lastno tiskarno v Mariboru, ki pa se je leta 1872. preselila v Ljubljano. Jelovšek je ostal v Mariboru kot faktor filijalke, ki jo je pozneje kupil Janko Pajk, pri katerem je služil še dve leti in 9 mesecev. V Ljubljani je služil 4 leta v tiskarni Blaskovih naslednikov, potem pa je vstopil zopet v »Narodno tiskarno«, kjer deluje vsega skupaj 29 let. Njegov posel je sedaj sestavljanje leposlovnega lista »Ljubljanski Zvon«. Dne 6. decembra t. l. bo poteklo 64 let, odkar se je g. Jelovšek posvetil črni umetnosti Najstarejšemu še delujočemu »črnemu umetniku«, ki je duševno in telesno še krepak, želimo še mnogo let! Živel!

Vojna na Balkanu.

Armade balkanskih držav tako zmagovito napredujejo, da so morali spremeniti pisavo tudi isti nemški židovski listi, ki so še pred par dnevi strupeno sovražno pisali o vojski slovanskih balkanskih držav in ki so vedeli že poro-

Črnogorska kraljica Milena, načelnica črnogorskega Rdečega križa.

čati o »znamenitih« turških »zmagah« ter so že prorokovali, da bodo Turki kmalu docela potolkli Bolgare, Srbe in Črnogorce. Mi smo že v zadnji številki svabili čitatelje, da naj ne verjamejo lažnjivim vestem v tujih listih.

Že ko se je začela na Balkanu mobilizacija, smo mi poročali, da ravna jo balkanske države po dobro določenem načrtu in pokazalo se je in se jasno vidi, da je res. Geslo balkanskih držav je: »Turka ven iz Evrope« in to jasno kaže vojni načrt, kolikor je znan iz dosedanjih bojev. Črnogorski cilj je zasedeti mesto Skader ter se polastiti onih

Vrhovni poveljnik južne črnogorske armade generalni adjutant vojni minister Mitro Martinović.

krajev, ki so bili Črni Gori pred 30. leti dani, pa so jim jih premodri evropski diplomati potem zopet vzeli. Črna Gora hoče pridobiti tudi del morja in njihova srednja in južna armada korakata od raznih strani naravnost nad Skader ter so zmagoslavno zavzele vse trdnjave, ki so jih ovirale na tej poti. Severna armada črnogorska se je pa hotela združiti z enim krilom srbske armade preko Novega Pazara in jo je tudi dosegla. — Srbski cilj je bil pred vsem zavzeti mesto Skoplje, da zasedejo Kosovo polje in Staro Srbijo. Skoplje so že zavzeli in ona kolona, ki je udarila v Sandžak se je tudi že združila s severnim krilom črnogorske armade. Tretja kolona Srbov je udrila na jug v Staro Srbijo v Prištino na Kosovem polju in četrta armada pa je operirala proti Bolgarski ter se je združila z zahodno kolono bolgarske armade. — Bolgari so poslali, kakor baš omenjeno eno kolono proti Skoplju in sicer čez Egri-Palanko, ki se je združila s srbsko vzhodno kolono. Glavna bolgarska armada pa prodira proti Jedrenju (Adrianopol), ki tvori vrata v Carigrad. Tretja bolgarska armada pa tvori levo krilo, ki brani glavno srednjo armado, ki prodira proti Jedrenju in ki bi ji naj v slučaju potrebe priskočila na pomoč. — Grki pa imajo svojo armado na svoji severni meji in prodirajo v Turčijo od juga. Njih zavezništvo je zato važno, ker imajo nekaj vojnih ladij, ki zabranjujejo dovoz novih pomožnih turških čet po morju. — Tako so napravile balkanske države obroč okrog evropske Turčije ter prodirajo čim dalje v njeno osrčje. Pri tem postaja ta obroč vedno ožji in ožji. Čim dalje prodre armada kake države tem bližje je armada sosedne države. Del bolgarske in srbske, potem srbske in črnogorske armade se je že združil in že sedaj tvorijo te armade le eno armado, ki maršira proti osrčju Turčije, proti — Carigradu.

Turki so postavili v bran 4 velike armade. Ena, ki je obenem največja, ima braniti Jedrenje in njene sosedne trdnjave. Ta armada ima zvezo s Carigradom ter so Turki stavili največ nade na to armado, ki so jo pa Bolgari strahovito porazili pri Lozengradu. — Drugo armado so postavili pri Skoplju, ki so jo pa Srbi pri Kumanovem tako porazili, da se je v velikem neredu razpršila na vse strani in so Srbi zavzeli Skoplje brez boja. — Tretja turška armada je v Albaniji, kjer so pa hrabri Črnogorci že izvojevali zmago za zmago ter zavzeli trdnjavo za trdnjavo ter so zbrani ostanki te turške armade pri Skadru. — Četrto svojo armado pa so Turki poslali proti Grkom, ki pa istotako zmagonosno prodirajo na turškem ozemlju. — Svoje vojne ladje so poslali Turki v Črno morje napadati bolgarska obmorska mesta Varno, Burgas itd., a ko so uvideli brezuspešnost tega blokiranja, so jih poslali na jug nad grške vojne ladje.

Bolgari so prišli dosedaj v najhujši ogenj. V Jedrenju je 200.000 turške pehote, nad 1000 konjenikov s 500 topovi. Jedrenje je obdano z večjimi in manjšimi trdnjavami. Bolgarov je le 150.000 tam; zavzeli so trdnjavo Mustafa pašo ter jo prekrstili v Ferdinandovo. Najhujši boj pa je bil pri Lozengradu (Kirkilisi). Ta utrdba ali pravzaprav skupina utrdb je zgrajena najmoderneje in so strokovnjaki izjavili, da je ni mogoče zavzeti, a Bolgari so jo komaj po 3 dnevem naskakovanju zavzeli. Zavzetje Lozengrada je vse presenetilo; Turke pa strašno poparilo. Sedaj oblegajo Bolgari Jedren in po padcu tega imajo prosto pot v — Carigrad.

Srbski armadi se je pridružil del Albancev, Isa beg Boljetinac s 17.000 možmi. Srbi so zavzeli Podujevo, zaplenili 1 zastavo, 100 šotorov, 120.000 patron itd. ter si potem osvojili Labški okraj in zavzeli Prištino in Novi Pazar. Največja bitka pa je bila pri Kumanovem, kjer so Turki bežali v takem neredu, da so sami drug drugega pobijali, metali so orožje stran in

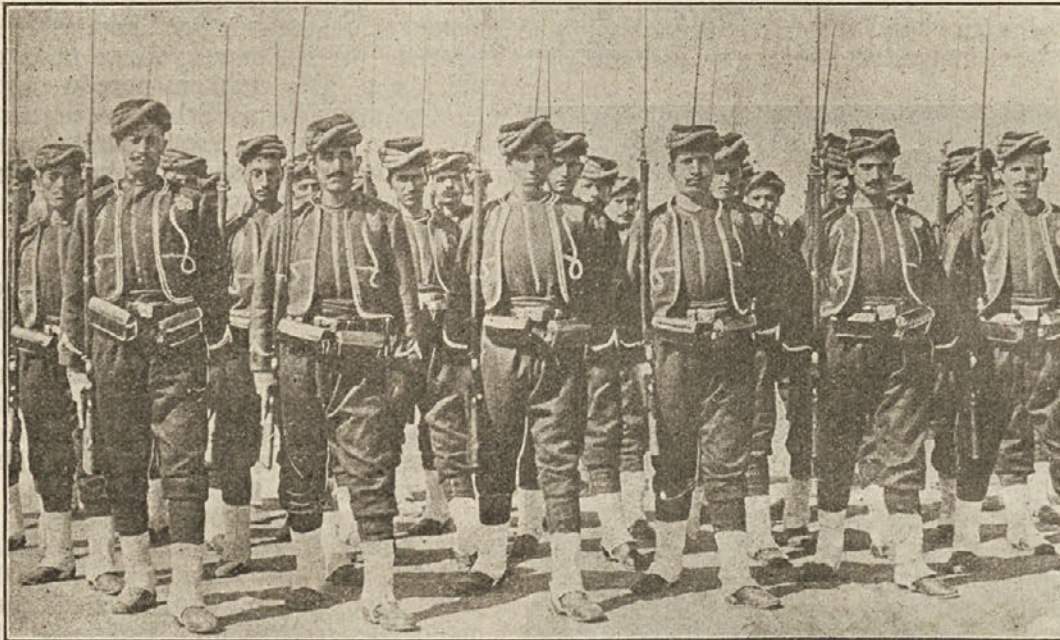
Črnogorska kraljica Ksenija, podnačelnica črnogorskega Rdečega križa.

pustili topove, šotore in drug bogat plen. Turki so bežali mimo in skoz mesto Skoplje, katerega so Srbi zavzeli brez boja. V strašni bitki pri Kumanovem je padlo toliko Turkov, da jih ne morejo vseh pokopati in ker smrdeča trupla okužujejo

zrak, so poslali iz Belgrada 6 vagonov petroleja, da bodo trupla polili in sežgali.

Turške grozovitosti prese-gajo vse meje. Turki napadajo mirne vasi, požigajo in plenijo ter pobijajo starce, žene in otroke ter jih natikajo na kole.

da je tudi v tem oziru drugim deželam enaka. Imenovanega dne prihitelo je v Volosko, kjer se je zborovanje vršilo in katero mesto je sedež zveze, lepo število gasilcev, ki so zastopali poedina društva. Za predsednika zveze je bil izvoljen

Četa turških vojakov v Carigradu. Po posebni fotografiji za „Slov. Ilustr. Tednik“.

Za Rdeči križ balkanskih držav pobirajo po vseh slovanskih deželah in v Ljubljani se je pod predsedstvom župana dr. Tavčarja osnoval poseben odbor za to. V soboto 19. t. m. se je odpeljal v Cetinje prvi slovenski zdravnik, deželni poslanec tržaški dr. J. Pertot; v nedeljo 27. t. m. so se pa še odpeljali dr. Šlajmer, dr. Oražem in dr. Krajec iz Ljubljane. — Iz Češkega je odšlo na bojišče že nad 50 zdravnikov, z Dunaja 9, iz Švice 2 itd.

V Carigradu je izbruhnila revolucija zoper turško vlado, ki je ljudstvo vedno varala ter razglasila, da je turška armada pobila Srbe, Bolgare in Črnogorce, sedaj pa prihajajo dan za dnem begunci in ranjenci z bojišč v Carigradu, ki pripovedujejo strašne reči. Praznovorno ljudstvo turško pripoveduje, da se z živimi kristjani bojujejo tudi duhovi mrtvih, ki so jih bili pomorili Turki.

Veteran iz leta 1848. Ivan Bönisch, vpokojeni višji polkovni zdravnik, katerega sliko prinašamo danes, je bil rojen leta 1814. v Kunewaldu na Moravskem. Udeležil se je različnih bitk: Leta 1848. obleganja Varaždina in Dunaja, boja proti Madjarom, leta 1849. pohoda na Ogrsko in v Budapešto in bitke pod knezom Windischgrätzom pri Kapolni. Leta 1859. se je udeležil bitke pri Solferino. Sodeloval je kot zdravnik v 12 bitkah, v dvoje obleganjih in naskokih. Po 35letnem zveštem službovanju, v katerem je bil leta 1874. odlikovan z vojno medaljo, je stopil v pokoj. Benisch, kot sivi starček-veteran posluša najraje Radeckijev marš in pesem »Oj Banovci«. Sedaj prebiva v Samoboru na Hrvaškem ter z zanimanjem posluša poročila o vojni na Balkanu, ki mu budijo spomine na slavne nekdanje dni. Sivemu starčku želimo, da še čil in zdrav dočaka 100letnico svojega rojstva.

Zveza Slovensko-Hrvaških prostovoljnih gasilnih društev v Istri. Po inicijativi prestovoljnega gasilnega društva v Voloski-Opatiji vršil se je v nedeljo dne 6. oktobra t. l. ustanovni občni zbor »Zveze slovensko-hrvaških prostovoljnih gasilnih društev v Istri«. Istra, edina dežela v monarhiji do sedaj brez zveze gasilnih društev, ponašati se more sedaj,

gospod Niko Peršić (1), častni načelnik Volovskega gasilnega društva, za podpredsednika gosp. J. Valenčič (2) župan in načelnik gasilnega društva v Jelšanah, za tajnika pa g. Anton Vahtar (3) načelnik Volosko - opatijskega gasilnega društva. Danes prinašamo sliko predsedništva in zastopnikov raznih gasilnih društev zbranih pri ustanovnem občnem zboru.

Ribniška polharija in polharji. Kakor ima Ljubljana in okolica svoje cipe in ciparje, tako ima ribniška okolica svoje polhe in — polharje. Polharjev pa imamo kar dve vrsti! To so polharji, ki radi vidijo polha že ocvrtega, pečenega ali pa celo kuhanega na krožniku in pa polharje, ki radi vidijo polha v svojem gozdnem elementu in pa v — pasteh. In ravno o tej

mora biti tudi še ogotva, toraj do noči še dela čez glavo. Prijetno polharsko življenje pa začne šele zvečer, ko razvzljaja toplota prasketajočega ognja in rujno vince že otrple jezike. Sedaj ti pripovedujejo stari in izkušeni polharji svoje pripovedke in »storje«. Eden je videl baje že samega peklenščka, kako je skakal v rudeči kapici okoli ognja; drugega je zopet strahovito podil po gori ter ga naposled še naučil moliti »roženkranc«; tretjega je zopet zvalil na kraj globokega prepada in sama nebesa so ga obvarovala pred gotovo nesrečo. Vse poslušajo pazljivo in z nekakim plahim strahom, katerega še povišuje skoro človeško toda neprijetno skovikanje nočne kraljice — sove. Toda kazalec ure se že pomiče visoko na enajsto. Sedaj šele se odpravijo mlajši polharji na pravi lov. Vsak oborožen z malho in bakljo se razkropijo po temnem gozdu. Drevesa mečejo ob svitu bakelj kaj romantične, čudno preteče sence in pot je ob negotovi in plapolajoči luči dokaj neprijetna. Veselo ukanje mladih lovcev pa kaže, da je plen obilen! To težavno in mukapolno potovanje po nočni temi traja približno 2—3 ure potem se snidejo pri ognju, kjer si grejejo otrple ude in kjer se šteje prijetni plen. — Ker se na spanje tak ne more misliti, krati se čas do rane zore z raznimi pripovedkami in šalami, kajti ob 6. uri zjutraj se gre še enkrat po pasteh, da se pobere še zadnje ujete polhe »zaspance«. — H koncu naj bo še omenjeno, da se je dosedaj polovilo samo v ribniški okolici na Dolenjskem že čez 8000 polhov, dokaz da je teh okusnih živalic še mnogo, mnogo, dokaz pa tudi, da je ta vrsta lova dokaj prijetna in zabavna.

Pošiljatev iz Belgrada, slike z bojišča na Balkanu, nam je došla za to številko žal prepozno, priobčimo jih pa v prihodnji.

Ribniška polharija: polharji s plenom.

kategoriji nam govori slika — Poljša lov pa ima tudi nekaj posebnega na sebi! Že ob desetih zjutraj se odpravijo dobro obloženi s provijantom visoko v gore. Pasti so po poljšem revirju kaj hitro razpostavljene in sedaj jih čaka šele pravo delo. Ker v takih jesenskih hladnih nočeh imenitno zebe, pripraviti je treba obilo kurjave in malo je rečeno, ako se navleče raznega dračja, vejevja in drugih ostan-kov kar za 8—10 vozov skupaj. Uta

Za kratek čas.

Iz otroških ust. Vladimir, ki svoje žive dni še ni videl žive krave, pride iz mesta na kmete ter zagleda na paši kravo. »Glejte, atek,« pravi, »učili smo se že o kravi v šoli. Baš taka je na sliki v šoli. Ima štiri noge, dva roga...« V tem pa je krava zamukala in Vladimir vpraša radoveden: »Na kateri rog pa je zatrobila?«

Izgovor. Baron: „No, Janez, kako se ti pa dopade moja nevesta? — Sluga (v zadregi): „O, saj ni treba, da bi se morala tudi meni dopasti“.

Zdravilna voda. Zdravnik: Pravite, da je na vašem pašniku studenec z zdravilno vodo? Kako pa znate, da je zdravilna? — Kmet: Veste, gospod, to pa je tako. Če so moje krave še tako žejne, tiste vode ne morejo piti.

Stenograf. Predstojnik: Ali znate stenografirati? — Prosilec za službo: No tako, počasi bo že šlo.

Pozabljen. Ivanček je dobil pri sosedu dva kosa potice in stric, ki ga sreča, ga poprosi v šali: Ivanček, daj mi en kos potice, saj imaš dva kosa. — Ivanček: Pa eden kos je za mojo sestro Jelico. — No, potem mi pa daj svoj kos. — Ivanček gleda v zadregi kosa potice ter reče: Pa sem pozabil, kateri kos je moj.

Ljubosumna. Meta pokliče iz gostilne natakario in vpraša, če je njen mož v gostilni. Natakario, ki ga ni poznala dobro, pomisli ter vpraša: A, tisti fleten rdečeličen mož z zeleno suknjo? — Meta: Da, tisti, a vedite, da ga odslej ne bo nič več sem.

Opravičilo. Neki gospod se je peljal po opravičilih na Dunaj. Ker se je pa sešel tam s starimi svojimi znanci, so ga pili nekoliko čez mero in je pozabil popolnoma, da je obljubil svoji ženi, da pride v torek opoldne že nazaj domov. V torek zvečer se šele spomni na to svojo obljubo ter brzopleti takoj svoji ženi: „Oprosti, ljuba ženka, danes in jutri sem zamudil vse vlake, vrnem se torej šele pojutrišnjem.“

Veteran iz 1. 1848.: osemindvetdeset let stari Ivan Bönisch v Samoboru na Hrvaškem.

Znameniti slov. pisatelj, ki je prepoval ves Balkan in so mu razmere znane, nam je poslal izviren roman z Balkana

„Za ljubezen in svobodo“.

Več o tem znamenitem romanu sporočimo prihodnjič.

NOVICE.

III. Slovenski protialkoholni kongres se vrši v nedeljo 17. novembra t. l. v Ljubljani v veliki dvorani hotela „Union.“ Obhajala se bo objednem desetletnica protialkoholnega gibanja na Slovenskem.

Bele usnjene rokavice se snažijo zelo dobro in lahko z dobrim navadnim milom. Rokavice natakni na roko. Potem vzemi čisto, platneno cunjico in jo drgni po milu, ki mora biti skoro čisto suho. Če je presuho, ga za trenutek pomoči v vodo. S cunjico, ki si jo drgnila po milu, odrgni rokavice, in madeži bodo izginili. Na ta način se snažijo lahko tudi beli usnjati čevljički, le da jih je treba prej nabasati s papirjem ali pod., da ne izgube oblike.

Bulgarski prestolonaslednik Boris ima 18 let. On je poveljnik armade pred Drinopoljem. S solzami v očeh je govoril car Ferdinand svojemu sinu in mu predočeval važnost naloge, njemu poverjene. „Imej pred očmi, da je to križarska vojna. Pojdi v imenu Boga in vrni se z zmago.“ Poročajo o Borisu, da je hraber vojak, ki gre pogumno v boj in se ne boji krogelj, ki švigajo okoli njega.

Bulgarska junakinja.

— V Sofiji je bila po proglasitvi vojne slovesna maša v katedrali. Pri maši so opazili tudi neko starko z vojaškimi kolajnami na prsih. Bila je neka junakinja iz bulgarskih vojn. Na Šipki se je bojevala in v Makedoniji s četami. Prišla je kljub visoki starosti v cerkev k slovesni maši pomoliti za zmago bulgarskega orožja. — Take junakinje rodi Balkan.

O turških oficirjih pripovedujejo turški ujetniki, da ne dajejo vojakom dobrih izgle-
dov, marveč se pogostoma pripeti, da kar zapustijo vojake in izginejo, ako ne gre vse gladko izpod rok. Tudi nič ne povedo vojakom, za kaj gre in kam gredo, marveč kar gonijo jih pred seboj kot živino.

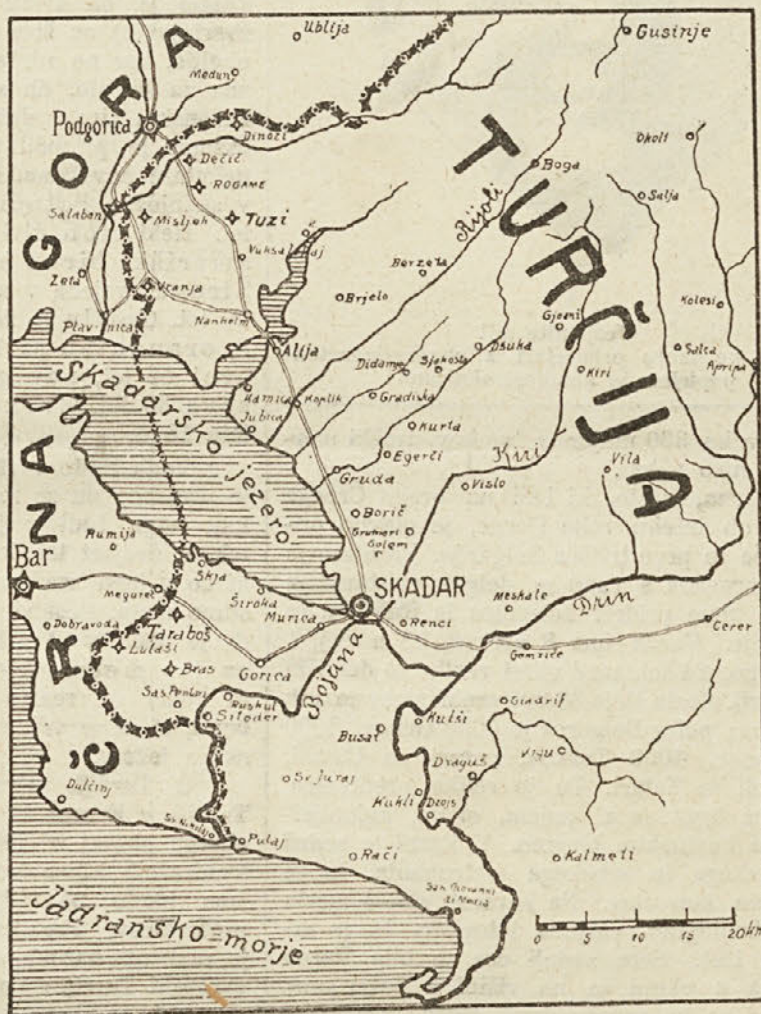
Najstarejša trta. V Vel. Dolu na Krasu raste pred cerkvijo silno stara trta, ki je gotovo najstarejša v Evropi. Pokriva s trtjem 200 m². Debla ne obseže noben mož. Letos je dala 200 litrov vina, toda dala ga je tudi že 300 litrov.

Zanimanje za pranje denarja. Denar gre iz roke v roko ter se umaže in naleze raznih bacilov. V Ameriki hočejo torej uvesti pranje denarja in pomožni tajnik vladne blagajne Robert O. Bailey je prepotoval Združene države v severni Ameriki, da se informira o potrebi pranja denarja. Pranje bankovcev se je izkazalo kot zelo potrebno in več velikih bank in veletrgovcev namerava nabaviti perilnice za bankovce. (Radoveden sem, kje jih bodo sušili. Op. stavca.)

Oskrba bolgarske armade. Bolgarski armadi dovažajo živež z vozm, v katere so vpreženi voli. V Küstendilu so pripravili 1000 takih vpreg, ki so jih razdelili v oddelke po 200 voz. Vsak dan nalože in odpošljejo po 200 voz, ki prevozijo nad 15 kilometrov. Čez noč počivajo. Vsak drugi dan odda voznik svoj tovor konjski vpregi in se vrne, ko je čez noč počival. Za vrnitev potrebuje zopet

dva dni. Med tem ko počiva voznik in živina, nalože voz znova, nalagajo rezervisti. Na vsak voz nalože 500 hlebov kruha, ki je spečen iz pšenične in ržene moke. Kruh ostane 15 dni svež.

Mikroskopičen pisalni stroj. Londonsko mikroskopsko društvo si je nabilo pisalni stroj, ki je višek dovršene mehanike. Ta stroj

Zemljevid črnogorsko-turškega bojišča.

ni večji od človeške pesti ter je iz zlata, a kolesca so iz najfinejšega srebra. Črke so narejene s pomočjo dijamantov ter so tako majhna, da se jih s prostim očesom ne more razločevati temveč je treba močnega povečevalnega stekla, da se lahko čita.

Priština, glavno mesto sandžaka v kosovskem vilajetu, je bila nekdanja srbska prestolnica. Priština leži ob reki Sitnici na slavnem kosovskem polju in ima enajst mošej, več cerkv, srednjo šolo in grškega škofa. Prebivavcev je okoli 20.000, pa so večinoma mohamedanci. Na jugu so razvaline velikega samostana Gračanice. Na zahodu gre železnica iz Skoplja v Mitrovico.

Smrt v lekarni. Na Dunaju je prišel v neko lekarno 50letni inženir Sauer in zahteval neko zdravilo. Med tem ko mu je lekarnar pripravljala zahtevano zdravilo, je padel inženir s stola na tla in obležal mrtev. Zadel ga je srčna kap.

Koliko bo stala vojna na Balkanu? Francoski senator Gervais je v nekem intervjuu povedal to-le: Nemško-francoska vojna je zavzela 245 dni, to je od dneva napovedi vojne 17. julija 1870 do konca 18. maja 1871. Povprečno je bilo na dan troškov 7.800.000 frankov. Ker je bilo vojakov 1.255.000, je stal en mož na dan 6'25 frankov, torej okroglo 6 kron. Po novih računih stane vojak v času vojne okoli 9 frankov. — Na Balkanu je na bojišču okoli 1.500.000 mož, to bi dalo dnevnih izdatkov 12 milijonov frankov za realne vojne troške. Razdelitev bi bila ta: Bolgarija, 355.000 mož, 2.640.000 frankov. Srbija, 275.000 mož, 2.200.000 frankov. Grčija, 30.000 mož, 240.000 frankov. Črna gora, 40.000 mož, 320.000 frankov. Turčija, 800.000 mož, 6.400.000 frankov. — Mesečnih

Abadie — kotiček.

Verjemite mi!

Nič se ne more primerjati z abadijegigaretten-papirjem in abadiestročnicami!

troškov bo 360 milijonov frankov, troški morarice niso uštet.

Varna, mesto, ki leži na bregu Črnega morja ob iztoku reke Derne, je glavno pristanišče in prvo tržišče Bolgarije. Proti morju je zavarovana s 1260 m dolgim pristanskim jezum. Sem pridrži železnica iz Ruščuka in iz Sofije. Varna ima 8 cerkv, 18 mošej, 1 sinagogo, 24 šol, med njimi realno in dekliški gimnazij. Mesto šteje 38.000 prebivalcev raznih narodov; poleg Bolgarov je 6000 Grkov, 6000 Armencev, 4000 Turkov, potem so Cigani, Španjoli in Tatari. Tu je velika predvница, živahna trgovina z usnjem, oljem, kolonijalnim in kovinskim blagom. V Varni je sedež bolgarskega in srbskega metropolita, tu je 11 tujih konzulov. Na severni strani mesta je Evksinograd, carjevo letovišče, ki je državna last. Šele zadnji čas je bila Varna utrjena z okopi in na višini z baterijami. Bolgari so tu zagospodarili vsled berlinske pogodbe 13. julija 1878.

„Jugoslavija“, društvo jugoslovanskih slušateljev trgovskih ved na Dunaju, je izbralo na občnem zboru dne 12. oktobra 1912 za zimski tečaj sledeči odbor: Predsednik: Milan Panišić, podpredsednik: Miroslav Pogorelec, tajnik I.: Petar Jafra, tajnik II.: Ivan Ogorelec, blagajnik: Dragotin pl. Bašić, knjižničar: Marin Ferić. Naslov društva: „Jugoslavija“, eksportna akademija, Dunaj IX., Berggasse 16.

Pevka — velika kneginja. Pevka pariške opere Madame Felia Litvinue je doživela na nekem potovanju iz Limburga proti Pragi zelo nenavaden dogodek. Na neki postaji na južnem Češkem je morala čakati s svojim spremstvom na zvezo brzovlaka. Ker ni bilo dolgo vlaka, naroče v rest. obed. Neka ženska z umazanim servijetom predloži impresariju Markusu, ki je spremljal pevko, jedilni list. Ta, kakor bi se nečesa spomnil, pokaže z roko na pevko in reče glasno: „Velika kneginja si bo izbrala sama.“ Pevka pogleda iznenadena svojega impresarija, a služkinja zgine med gosti in za trenutek se povrne z belim servijetom. Ko je vstala pevka s svojim spremstvom od mize, so njeno sobarico obkolili od vseh strani in izpraševali: „Katera velika kneginja je to?“ A drugi so takoj spoznali v njej rusko veliko kneginjo, sestro carjevo. In iz tega so nastale različne kombinacije. Ko se je pevka vrnila s sprehoda, je imela kaj gledati. Prebivalci mesta so se postavili v špalir in načelnik postaje ji je osebno odprl vrata v kupe. Ko se je vlak odpeljal, so vsi govorili o veliki kneginji, a načelnik postaje je sanjal o — odlikovanju s kakim ruskim redom.

Drevo, ki piše. V Indiji raste, kakor pravi časopis „Nature“, drevo, ki piše. Svojevo tega drevesa je v tem, da ima v sebi neko tekočino, ki je podobno črnilu in se lahko z njim piše po papirju. Vejica od tega

drevesa, zarezana, kakor pero, je kakor pero z držalom. S takim peresom se lahko piše delj časa, ne da bi ga trebalo pomočiti v črnilo. V suši se ta tekočina posuši, ali če se vejico namoči v vodo, tedaj se zopet lahko piše, samo da barva ni več črna, nego svetlosiva.

Kako dolgo žive živali v suženstvu. Znano je, da živali v suženstvu (v kletkah, zverinjah) ne žive dolgo, nego poginejo ali obolijo, ker ne zdrže v jetništvu. Vendar se zna za slučaje, da so poedine živali tudi v suženstvu živele dokaj dolgo. Neki angleški časopis je priobčil take slučaje, od katerih nekatere navajamo. Nosorog je živel 41 let v sužnosti. Potočni konj je živel čez 35 let. Neki slon živi že od leta 1868. Neki ameriški biron je živel v Londonu 24 let. Žirava, rojena v zverinjaku, je živela čez 20 let. Gorila je živel čez 7 let, šimpanz 8, orangutan pa 10 let. Od ptic je živel orel 55 let, papiga 54 let, jastreb 40, sova 39 let. Krokodil v Londonu živi od leta 1876.

Voda raste v Azijskih jezerih. V Rusiji je urejeno, da se meri voda ne samo v rekah nego tudi v jezerih. — In tako se je tekom dvajset let dognalo, da voda v jezerih, ki so v lasti ruske centralne Azije, neprestano raste. Posebej se je leta 1885. opazilo, da je voda v Aralskem jezeru narasla za dva metra. Jelo se je dokazovati, da je ta pojav v zvezi s površinskimi izpremembami, ki so se vršile tistega leta okrog Aralskega jezera.

O Turčiji. Ozemlje Turčije v Evropi in Aziji obsega skoraj tri milijone kvadratnih kilometrov in ima okolo 24 milijonov prebivalcev. Prebivalstvo je različnih narodnosti. V evropski Turčiji so narodi slovanskega plemena pretežna večina. Srbi in Bolgari stanujejo v Macedoniji in Stari Srbiji, Grki po mestih, zlasti pa na otokih, slednjič še Albanci. Turkov ni mnogo nad en milijon, večinoma v Carigradu. Po veri se razdeli prebivalstvo v evropski Turčiji: polovica mohamedancev, 40 procentov pravoslavnikov, 4 procenti katoliških kristjanov in pol-drog procent židov. V Mali Aziji ima Turčija devet in pol milijonov prebivalcev, od teh je sedem in pol milijonov mohamedancev, ostali so kristjani. V Siriji je še dva in pol milijona prebivalcev, ki so skoraj vsi mohamedanci.

No Balkan. V soboto se je skozi Ljubljano peljalo 33 strežnikov „Ruskega rdečega križa“.

Čuden kotel. Nekov Hadji si je izposodil od sosedu Turčina kotel, v katerem je žgal slivovico. Ko skuha, da v izposojeni kotel drug majhen kotliček in oba pošlje sosedu. Sosed se začudi, kako to, da dobi dva kotla, a posodil je samo enega. — „Ej, znaš brate,“ reče hadji Turčinu, „tvoj kotel je brej, povrgel je tega-le malega, in zdaj sta oba tvoja! Alah je vseomogočen!“ — „Alah je vseomogočen!“ odgovori Turčin pobožno, pa radostno odnese domov oba kotla, starega in mladega. In veroval je, da je bil njegov kotel brej in da je povrgel. Čez štirinajst dni pošlje hadji zopet po kotel k istemu Turčinu. Ta si misli, da njegov kotel zopet povrže; zato vzame največji kotel ter ga posodi hadji,

češ, čim večji je stari kotel, tem večji bo mladi. Ali mine precej časa, kotla pa le ni nazaj. Gre torej Turčin vprašat, kaj je s kotlom. Hadji pa mu reče: „Ej, brate moj, tvoj kotel je umrl, moli mu za dušo!“ — „Kotel nima duše, ne more umreti,“ pravi Turčin, — „Če je mogel imeti mladica, mogel je tudi umreti. Alah je vseomogočen!“ vzdihne Turčin ter odide žalosten brez kotla domov. Veroval pa ni, da je kotel umrl.

Nesrečna številka 13. O znanem praznovanju glasovitega francoskega pisatelja Victora Hugona prinaša „Annales“ zanimivo zgodbo: Nekega dne je bil Hugo z nekaterimi senatorskimi tovariši pozvan v družbo. Bilo je že pozno, a nikdo še ni gostov povabil k dineju. Naposled je predsednik senata šel k domači gospej in jo začuden vprašal, ali se bo danes večerjalo. Ona mu je v odgovor zašepetala na uho: „Imela sem nesrečo; povabila sem jih štirinajst in zadnji trenutek se je neki gost oprostil, da ne more priti in sedaj iščem štirinajstega. Med našimi gosti se nahaja eden, ki bi nikdar ne maral jesti za mizo, za katero sedi trinajst oseb.“ Senatni predsednik je bil s tem odgovorom zadovoljen. Malo za tem se je spustil v razgovor z Victorjem Hugonom in mu takoj zaupno rekel: „Ali veste, zakaj se še večerja ni začela? Med nami je neki bedak, ki se boji sesti za mizo, ako sedi pri njej trinajst oseb!“ Nato reče Victor Hugo s svečanim glasom: „Gospod, ta bedak sem jaz!“

Rhabdomantinja. Gospa Tüköryjeva slovi kot rhabdomantinja ne le pri nas, temveč

Zveza slovensko-hrvaških prost. gasilnih društev v Istri: 1. Miko Peršič, predsednik. 2. J. Valenčič, podpredsednik in 3. A. Vahtar, tajnik.

tudi v inozemstvu. Iz vseh delov sveta dobiva vabila, da bi prišla izsledovat zaklade zlata, srebra in nafte v zemlji. Prav pred kratkim jo je povabil neki ameriški multimilijonar, da bi prišla seveda na njegove stroške v Ameriko in da bi na njegovih posestvih iskala kali. V kratkem se bo odzvala temu povabilu. Tudi različne vlade iščejo njeno pomoč, da bi razkrila rudnike zlata in srebra in naravnost čudovito je, s kakšno gotovostjo gospa Tüköryjeva poišče v globini zemlje skrito rudo. Na Dunaju se je sešel konsorcij petrolejskih in premogovnih rudokopov in ponudil gospe veliko vsoto, ako bi hotela delati izključno le za ta konsorcij. Gospa Tüköryjeva izsledi tudi studence. Pred

nekaj tedni je napravila izlet iz Pulja na otok Brioni, ki daleč okrog slovi kot zdravilišče, a nima pitne vode. Vodo dobivajo po podzemski napeljavi iz Faranc. Gospa Tüköryjeva je na svojem izprehodu po otoku konstatirala, da je vse polno studencev s pitno vodo. Iz higieničnega in gospodarskega stališča so studenci za otok največjega pomena.

Legenda. Med krščanskim ljudstvom ob Bosgoru je razširjena lepa legenda. Ko so Turki zavzeli nekatera mesta, so se kristjani zatekli v cerkve. Duhovnik je ravno bral mašo. Ko so sovražniki pridli v cerkev, je duhovnik vzel kelih, odšel od oltarja v prostrano zakristijo. Stena se je za njim zaprla. In ko pride cerkev zopet v krščanske roke, pride zopet duhovnik s kelihom in dosluži začetno mašo.

Sleparski baron. Iz Pariza poročajo o avstrijskem baronu Radoviču, ki je ogoljufal pariškega trgovca z umetninami, Caussona, za en milijon frankov. Radovič živi že dolgo časa v Parizu in je izvabil od Caussona en milijon frankov s tem, da mu je pripovedoval o dedščini, ki mu je zagotovljena. Radovič je lahkomišelnostno zapravljaj denar po Parizu. Aretirali so ga v neki kavarni in našli pri njem le še 22 tisoč frankov.

Epizode iz vojne na Balkanu. V bitki pri Dediču je izgubil neki mlad Črnogorec nogo, ki mu jo je odbila turška granata. Dva bolniška strežnika sta posadila težko ranjenega Črnogorca na konja ter ga odvedla v poljski lazaret. Črnogorec ni izgubil svoje hladnokrvnosti in se oziral po okolici, kakor bi bil na izprehodu. Črnogorske žene, ki so ga srečavale, so mu čestitale k častni ranitvi, a on jim je mirno odgovarjal: „Bah! Veseli me, da sem štiri Turke pripravil ob glavo!

Da sem pri tem izgubil nogo, me prav nič ne boli. Ena noga za štiri glave, mislim, ni prav mnogo!“ Ranjen biti v vojni velja pri Črnogorcih za največjo čast. Ranjencu čestitajo, kakor da bi dobil najvišje odlikovanje. Z bojišča pri Podgorici je šel kakih 60 let stari Črnogorec z ranjeno desno roko, ki je ni mogel niti pregibati. Okoli telesa je imel pas, ki je bil napolnjen s patroni. Na levi rami pa puško. Na potu je srečal Malisora, ki je bil brez orožja. Stari Črnogorec je snel puško z rame, odpel pas s patroni ter rekel Malisoru: „Tukaj, vzemi moje posvetno orožje in zdaj pojdi in mašuj me. Glej, da pobiješ mnogo Turkov, sicer te bo moja kri proklinjala!“ Malisor se je orožja razveselil kakor majhen otrok; parkrat je poljubil ranjenega in rekel s solzami v očeh: „Upam z božjo pomočjo izvršiti to, kar si mi naročil, in se pokazati vrednega časti, katere sem deležen.“

Turki streljajo z zastrupljenimi šrapneli. Belgradska „Tribuna“ poroča: Vsi poročevalci inozemskih listov so obiskali ranjence v vojaški bolnišnici. Vojnim poročevalcem je bil za tolmača dr. Matanović ter jim pokazal razne interesantne slučaje. Predvsem je pokazal rane, ki so jih dobili ranjenci od turških šrapnelov. Dr. Matanović je izjavil, da se je poslednja leta jako intenzivno bavil z literaturo o municiji in študiral posamezna zastrupljena streljiva, vendar pa ni nikjer našel, da bi bil učinek tako strašen, kakor je učinek turških šrapnelov, ki so zastrupljeni tako, da je skoro vsako ozdravljenje nemogoče.

Burgas je bolgarsko pristanišče na Črnem morju. Mesto ima 11.000 bolgarskih in grških prebivalcev. Po stranski črti je zvezano z železnico, ki gre iz Belgrada v Carigrad.

Mesto je malo utrjeno in revno, kupčija s kmetijskimi pridelki pa precej dobra.

Kirk Kilisa (štirideset cerkev), bolgarski Lozengrad, glavno mesto nekega sandžaka v drinopoljskem vilajetu, ima šest mošej, več grških cerkev in 16 tisoč prebivalcev, med katerimi je dve tretjini Bolgarov in petinka Turkov. V okolici raste dobro vino.

Drinopolj (Jedrenj, Odrin, Adrianopol) je večno turško mesto na jugu Bolgarije, ob železnici, nekako v sredi med Sofijo in Carigradom, pri izlivu rek Tundze in Arde v Marico. Ulice so ozke krive in umazane. Znamenita je mošeja sultana Selima II. iz 16. stoletja in 600 korakov dolgi bazar. Prebivalcev šteje mesto 71.000, med njimi 23.000 Mohamedancev, 30.000 pravoslavni Bolgarov in Grkov, 6000 Armencev in 8000 Židov. Industrije je malo, trgovina z usnjem, vinom in preprogami pa živahna. Tu je sedež grškega nadškofa ter bolgarskega in armenskega škofa. Ime Adrianopol je dal rimski cesar Hadrian, ki je mesto olepšal. Blizu mesta je zmagal dne 3. julija 323. cesar Konstantin socesarja Licinija. Po zmagi Murada I. l. 1361. je bil Adrianopol, dokler ni bil leta 1453. premagan Carigrad, prestolnica turških sultanov, in se še zdaj imenuje drugo glavno mesto Turčije. Rusi so Jedrenj že dvakrat vzeli: prvič l. 1829., a so ga precej potem, ko je bil mir sklenjen, odstopili Turčiji, drugič pa dne 20. januarja 1878, pa so ga, ko je bilo tu sklenjeno premirje, zopet vrnili Turčiji.

Grozna nesreča v plavžu. V Kneuttingnu je tekoče železo zalilo sedem delavcev, ki so bili takoj mrtvi.

Širite „Slovenski Ilustrovani Tednik“!

V spokorni obleki, z vrstico krog pasu, s palico in vrečo krog ramen, kamor je dela živež, se je poslovila od nas. Vsa družina se je zbrala okrog nje. Služinčad je plakala, kakor otroci, proseči jo blagoslova. In ona je imela za vsakega dobro besedo.

Vsi, vsi so bili ginjeni. Sam vojvoda, tvoj oče, je držal tebe na rokah in te ji podal, da te še enkrat objame. In ona te vzame na roke, stisne k sebi in te je držala dolgo, dolgo, kakor bi se ne mogla ločiti od tebe. Bila je močna. Z vso silo se je brzdala, da ni zaplakala in pokazala svoje bolesi. Ti si pa s svojimi malimi ročicami božala njena lica in se smehljala, ne vedoč, kaj se godi okrog tebe. Ko te je dala meni, je dejala:

— Čuvaj jo. Nič več ni rekla, ali te besede so se mi vglobile v dušo in še danes jo slišim, kako mi pravi: »Čuvaj jo!« — Nato se je obrnila h vojvodi in šla z njim do cerkve sv. Kvirina. Na cerkvenem pragu sta se še objela in solze so močile njuna lica. In ko sta se poljubila, je zaplakalo vse, kar je stalo okrog njiju.

— Vrne se srečno, mati naša — se je slišalo stokanje siromakov.

— Bog te čuvaj na potu — so klicali vsi od srca.

Tvoj oče pa je gledal za njo, ko je odhajala, nem in nepremičen, kakor sklesan kip. Komaj smo ga pogovorili, da je šel v grad, ali ves dan ni zavžil ničesar. Grenkoba je legla na njegovo čelo in od tedaj ga nisem več videla smejeti se in niti plakati. Nekoč sem ga dobila, da je šel k tvoji postelji in tedaj sem videla, kako mu teko solze iz oči na tvoj obraz.

— Ubogi oče, uboga mati! — prekine starko Milena vsa solzna. A povej mi, kako se je vrnila.

— Od tistega časa je nisem več videla — odvrne Zorana.

— Bog — vzklikne Milena, — Kaj se je zgodilo z njo?

— Poslušaj! Potekel je dan za dnevom. Davno je že potekel čas, ko bi se morala tvoja mati vrniti. Ali o njej ni bilo ne duha ne sluha. Vse je skrbelo. Tvoj oče je postal vedno bolj žalosten, vedno bolj nemiren. Naposled je razpošiljal glasnike po vsem nemškem cesarstvu. Sam

izgrajala pri misli na samoumor in ni vedela ali je dovoljeno ubiti samo sebe, ako preti nevarnost. Slišala je sicer pripovedovati, kako so se device, da pobegnejo sramoti, usmrtille same. Nji pa sedaj ni pretila taka nevarnost in kdo ve, ali ne pošlje dobri Bog kakšnega slučaja in jo osvobodi iz rok krvnika.

Tolažilo jo je tudi nekoliko to, da se ji Gottschalk ni približal z nikakimi zlimi ponudbami, temveč jo je le tako mimogrede, vljudno in dostojno vprašal po njenem zdravju.

Tako je ostala na videz mirna in sedela nemo, ter tiho molila za pomoč.

Med tem, ko je Milena tako molčala, je starki Zorana vedno bolj govorila, ter psovala v hrvatskem jeziku nemške vojake, nazivaje jih z nemškimi gozdnimi psi, katere nekega dne dohiti božja kazen.

Nemci jo na srečo niso razumeli in so se veselili njene gnjeva, kakor se vesele otroci, ko vidijo v železni pasti vjetega srditega medveda ali volka.

Najbolj pa je jezilo starko, da jim je morala pripravljati obed in večerjo.

— Skuhala bom jo vam, hudobe, da bi popadali na trebuhe, — je mrmljala sama s seboj. A videla je, da se ji ta pobožna želja ne uresniči.

Obed ali večerjo, katero je pripravila, je morala najprej pokusiti sama.

— Zvite zverj so to — je pomislila. — Uganili so moje misli.

Zatem ni več premišljevala, kako jih zastrupi.

Nekega dne so se ustavili pri nekaki cerkvi ter zažgali ogenj. Starka se je pripravila, da bi kuhala. En del vojakov je šel na lov, drugi del pa je polegel ne daleč od cerkvice.

Tudi Gottschalk je nekam odšel.

In tako je starka dihala svobodneje in približavši se Mileni je rekla:

— O, sladka Milena, kako sva nesrečni. Ni mi skrb za moje stare kosti, ali kaj bo s teboj?

Šumi Marica.

(Bolgarska himna.)

Šu - mi Ma - ri - ca O - kr - vav - lje - na, Pla - če vdo -

vi - ca Lju - to ra - nje - na. Marš, marš, ge - ne - ra - lu

naš, Raz, dva, tri, na - pred Bu - ga - ri!

Vojnici mili,
Napred da vrzamo,
Sa sički sili
Balkan, da minemo,
Marš, marš, generalu naš,
Raz, dva, tri, napred Bugari!

Vidite, despoti,
Generala našeg,
Čujte, pjevajte
Aleksandra marš.
Marš, marš, generalu naš,
Raz, dva, tri, napred vojnici!

Truba niz goru,
Zasvira napred,
Ura! Ura!
Ura! marš napred!
Marš, marš, generalu naš,
Raz, dva, tri, napred Bugari!

Opozarjamo na prihodnjo številko!

Češko Sokolstvo za Rdeči Križ. Iz Prage poročajo, da so češka sokolska društva darovala 50.000 K Rdečemu Križu v pomoč balkanskim Slovanom.

Grozna nesreča v plavžu. V plavžu Kneuttingnu je tekoče železo zalilo sedem delavcev, ki so bili takoj mrtvi.

Ulom v skladišče zlata. Iz Arada poročajo: V soboto so vlomili oboroženi roparji v skladišče zlata muszarskega rudnika, razorožili in zvezali stražnika in ukradli za 10.000 K zlata. Orožništvo išče storilce.

Nič več se ne pritožujejo nad slabo kavo tiste gospodinje, ki ji pridevajo Kolinske kavne primesi. Kajti tista kava, kateri je pridejana Kolinska kavna primes, je v resnici najboljša in vsakemu ugaja, celo največjemu izbirčnemu. To ni nič čudnega, kajti kava, kateri je pridejana Kolinska kavna primes, se odlikuje s samimi dobrimi lastnostmi, kakor so: izvrsten okus, prijeten vonj in lepa barva. Priporočila vredna pa ni Kolinska kavna primes samo zaradi svoje odlične kakovosti, ampak tudi zato, ker je pristno domače blago. In slovenske gospodinje se dobro zavedajo svoje narodne dolžnosti: kupovati samo domače blago! Slovenske gospodinje kupujejo torej samo izvrstno in pristno domačo Kolinsko kavno primes.

Priporočamo vsem Tolstovrško slatino, ki je izborna zdravilna in namizna kislava voda. Podjetništvo je studenec moderno preuredilo, tako da so hibe, ki so se prej očitale tej vodi, odpravljene.

Veliko denarja si prihrani le tisti uradnik, trgovec, obrtnik, kmet in delavec, kateri kupuje le v poštenu trgovini in dobro blago za

To so bil prve besede, s katerimi je starka pozdravila Mileno. Revici so se napolnile oči s solzami in objemši z obema rokama starko okrog vratu, je bridko zaplakala. In tako sta plakali obe in niti ena, niti druga ni znala za pomoč. Naposled se je vendar starka premagala, da je jela tolažiti Mileno.

— Ne plakaj, dete, kdo ve, morda je že gospod Tomislav, naš prijatelj, na sledu za tem grdim Nemcem.

Ali Milena je žalostno zamahnila z roko.

— Ah, kdo nas najde v teh duplinah? Tu sva izgubljeni, kakor igle v morskem pesku.

— Kdo ve? Tomislav je moder človek in mnogo zna. Kdo ve, če ni že kje blizu?

— Daj Bog, ali tega se ne nadejam. Meni se vedno bolj dozdeva, da visi nad mojim rojstvom neko prokletstvo, katerega ne more nikdo odstraniti. Vedno bolj se me polašča čuvstvo, da moram umreti mlada in da nikdar več ne vzrem Tihomila, niti mile domovine, niti cerkve sv. Kvirina, niti Budimira Tomislava...

— Prokletstvo — zamrmra starka ter popravi ogenj.

— Prav praviš, prokletstvo! Uprav tako, uprav tako mi je pravila tvoja pokojna mamica.

Milena obriše solze in se stisne k starki, gledaje jo z velikimi očmi. Na licu se ji pojavi turoben usmev.

— Spominjaš me na mamico. O mamici mi govoriš? O daj, govori mi o sladki moji mamici. Glej... sedaj se spominjam... dobro se spominjam, kako si mi govorila o nji. Pravila si mi, da ne znam vse njene strašne usode. Pravila si mi, da ni čas, da mi v sladkosti mojega življenja naliješ pelina.

Ali je tudi sedaj prezgodaj, da ne smem zvedeti? O, sedaj ni več sladkosti življenja. Sedaj je vse samo pelin. Čas je tedaj, da mi poveš o mamici. Ali sem še zdaj prevelik otrok?

Zorana ji izprva ne odgovori ničesar, nego obmolkne, kakor bi premišljevala. Nato pa reče:

— Mili Bog, niti v sanjah nisem mislila, da ti bom govorila o tvoji materi v tako strašnem času, ko si ti

ravno v isti nevarnosti, kakor je bila ona. Ali vendar, Milena moja, bodi mirna!

Milena je bila blede in je drhtela razburjenja. A vendar reče mirno:

— Mirna bom.

— Dobro, Milena! Bodi močna! Da, prišel je čas, da ti povem usodo tvoje matere.

In Milena skloni glavo k tlom, se prime za srce in zadržuje dih.

Starka gre z roko preko čela in začne pripovedovati.

— Bila je lepa, kakor srna kraj bistrega potoka, in dobra kakor jasen dan v pomladi. In tvoj oče jo je ljubil kakor oko v glavi in čuval jo, kakor čuva žid vzhodni dragulj pred očmi pohlepnih ljudi. In bila sta srečna. Bog ju je blagoslovil z vsem. Dvorjani in služabniki so ju radi imeli kakor da sta jim oče in mati, in sam knez ju je spoštoval in cenil. In ni bilo človeka, ki bi ju ne zavidal. Kako bi tudi ne, ko sta bila, kakor v raju. Samo nečesa nista dolgo imela. Otrok nista dobila. In tako so tekla leta in potekali sta dve leti, kakor ure. Ej, mili Bog, vedno bolj se jima je ovijala kača okrog srca in vedno bolj se je budila prošnja in želja: Smiluj se, Gospod, in daj nama potomcev! In tedaj jima je nekdo vrgel besedo: »Prokletstvo.« Ali zakaj, nista si mogla domisliti. Naposled se zaobljubi pokojna mamica tvoja, da hoče, ako usliši Bog njeno prošnjo, oditi peš v Aachen, v cesarski grad, kjer kronajo nemške cesarje. In glej, kakor da je nebo uslišalo to zaobljubo. Prošnja je bila izpolnjena, in Bog je podaril tebe srečni materi in očetu. Moreš si misliti, kako sta se razveselila tvojega rojstva in ker si jima bila tako mila in draga, sta te imenovala »Mileno«. In tako sta pretekli dve leti. Tvoja mati ni mogla izpolniti zaobljube, ker je bila slaba. Toda naenkrat si dobila vročico in vsi so rekli, da umrješ. Materi pride takoj na misel, da je to božja kazen, ker ni izpolnila svoje zaobljube in odloči se, ako ozdraviš, da odide takoj na pot.

In čudo, ti si ozdravela.

Dva dni za tem, spominjam se še danes, kakor bi še gledala sedaj, je bila tvoja mamica pripravljena na pot.